

pa morajo frankirane biti in pismu se morata poverh še 2 krajcarja za prejemni list (Recepisse) priložiti, kër je cena Novic tako silno nizka, de nemoremo ne krajcarja zavreči.

De bi si pač saj vsaka soseska en iztis Novic omislila, kër jih bo v novi soseskini napravi gotovo potrebovala! Duhovne in deželske gosposke so prijazno naprošene, soseskam potrebnost obsirnišiga podučjenja živo na serce položiti in jim Novice priporočiti.

In takó sklenemo povabilo na Novice s serčnim vošilam, de bi nam vsim novo léto novo srečo prineslo! V prijateljski zvezi bojo, kakor dosihmal, vsi naši časopisi en namén pred očmi imeli: dušno in telesno osrečenje našiga naroda.

Vredništvo.

Kmetje ne pozabíte bratovšnje sv. Florijana!

Vaš prijatelj, ljubi kmetje! ki vas nikdar ni spodbodal ne k černej vojski (Landsturm), (*) ne k punktu, vas pa vender danes kliče na noge!

Na noge namreč, de se vsi, ki še niste v družbo sv. Florijana zapisani, podaste v mésto, zavorovat svoje pohištvo nesreče ognja!

Cesar so postavo dali, de boste prihodnjic odvezani desetine, tlake i. t. d. Po tem takim si boste pri pridnim gospodarstvu lahko k večim premoženju pomagali.

Pri vsim tém vam pa vender še beraška palica žuga, in nar pridniši zamore ob celo svoje premoženje priti — ako ga kaka huda nesreča zadene.

Ena nar hujših nesreč, ki nikdar ne spi, je oginj. Ozrite se le enmalo po svojim pohištvu, kako nevarno je! Koliko je leseniga in slamnatiga po kmetih, — kako na tesnim stojé dostikrat poslopja, — kako silno malo se dimnikov vidi, — kako nečimerno se vi sami, vaša družina, vaši otroci z lučjo obnašajo! In če je morebiti ravno v vaši hiši vse bolje preskerbljeno in varno, kaj vam pa to pomaga, če je pri vašim sosedu nar večí nevarnost? Ali vas ne more tudi vaš sosed na beraško palico pripraviti? O de bi tako ne!

Nikar ne recíte: „gospod Bog me je že tako dolgo nesreče obvaroval, me bo pa še za naprej.“ Na Boga zaupati je lepó in dolžnost vsaciga kristjana, — ali zupanje ne sme prederznost biti, in pričakovati ne smemo, de bi Bog zavoljo nas zmirej čudeže delal. Pametni človek naj si sam pomaga, kjer si pomagati zamore, zató mu je dobrotljivi Bog pamet in pomočke dal.

Tak pomoček, se nesreče ognja obvarovati, je asekurancija ali bratovšina sv. Florijana, in zdej boste zamogli lože v to družbo stopiti, ko bojo desetinse in tlačanske reči poravnane in vam po tem za naprej ne bo treba téh davkov odrajtovati.

Ako boste sploh vsi to storili, de se boste zapisali v družbo sv. Florijana, vam bo tudi od te platí skerb odvzéta, in ob enim, ko sebe škode ognja varjete, varjete tudi svojiga bližnjiga ravno te škode.

Po tem se le bo enakost in pravo bratinstvo med nami kraljevalo, in boljši časi nam bojo zasijali!

Ne bodite tedej svojiga lastniga premoženja sovražniki!

V Trebižu, mesca listopada 1848. S. S.

Slovinci, ali boste s tém zadovoljni?

Posebno poslancam v prevdarek.

V §. 6. načerta za prihodnje postave se bere: „Nihče se ne smé zapreti, kakor z močjó sodniškiga, z vzroki predvideniga ukaza; drugači če je bil na hudodelstvu zalézen. — Ukaz za zapéro se mora jetniku ročno, ali zadnjic v 24 urah po vjetji podati. — Vsak, kteri je od služabnikov očitniga varstva zapert bil, se mora v 24 urah njegovi dostojni sodbi oddati, ali pa izpustiti. — Če zoper obdolženiga človeka žive znamenja kakiga težkiga hudodelstva ne govoré, se mora v pro-

stosti soditi, to de mora poroštvo ali kavcijo dati, ktero sodbo odméri.“

Dobro bi bilo, ako bi kdo, ki takim rečem glas vé, na tanjko hotel razložiti, kakošne nasledke bi take in enake pravice hudodelnikov za poštene in mirne deržavine (Staatsbürger) utegnile imeti, ako se v postavo sprejmejo, de bi se ljudjé vedili vpréti, dokler je čas. Pa tudi ne ravno učenim se iz tiga odstavka razodéva, de bi bila za hudodelnika res svoboda, de ne rečemo potuha, za poštene ljudi pa kazin, in sužnost, ako se v postavo sprejme takó, kakor je. Že dosihmal je po vsi deželi že od nekđaj v ti reči le en sam glas bil: de se namreč hudobija ne kaznuje, ali saj premalo in premehko kaznuje, ali de hudobneži še celo potuho dobijo, de se jim po ječah vse predobro godí i. t. d. Sploh znana reč je, de si pogostama hudodelniki v ječe nazaj želé, in de se je celó zgodilo, de je iz ječe izpušen nalaš zató precej kradel, de je vnovic zapert bil. Ni davno tega, kar je nek tát iz L. rekel: moram kej narediti ali pa koga ubiti, de me zapró; sej nimam kje biti. In res je bil koj po tem per neki hiši okradel. Druga dva tatova in potepuha sta se blizo D. proti nekómu hvalila, kakó de je zdaj flétno, kër je vse tako frej, de se namreč brez skerbí, ali brez strahú posebne kazni lahko krade. Od tatvine se pa sémtertjé po deželi res sila veliko sliši, in se s silno prederznostjo godí. Neki potepuh je poštenimu človeku, ki je z njim šel, nekoliko bolj na samotnim kraji brez strahú in sramožljivosti v oči rekel: Kaj mi moreš, ako ti možnjo denarjev vzamem, in v hrib bežim? Zdej naj pa še take postave pridejo, de bo toliko opraviti, predin bi se smel hudobnež zapreti in kaznovati, de bi hitro pošteni človek, kterimu je krivica storjena, bolj kaznovan bil, kakor tat ali razbojnik: po tem že res pred hudobijo ne bo rinati! Veči svoboda ko se bo hudobii dala, v reči sužnost bodo pošteni deržavini pahnjeni! Pošteni ljudjé so le ondi v resnici svobodni, kjer hudodelstvo potuho nima, ampak se ojstro kaznuje. Bi kdo utegnil ugovarjati: Ako so za hudobije postave ojstre, se zamore večkrat zgoditi, de nedolžni terpeti mora. Pa ravno nasprot je resnica, zató, kër so postave hudodelnikom premehké, ravno za tó nedolžni terpi, hudodelic pa potuho ima. Ako se je že dosihmal tolikrat slišalo: „Kaj bi ga tožil, ali naznanoval, jez imam potem opraviti in opraviti, pa se mu še nič hudiga ne zgodi; nazaj pride, me bo pa požgal“ i. t. d.; kaj še le bo, ako se bodo za hudodelstvo še večí perzanesljivosti postavile! Koliko je opraviti, preden se hudobnežu kazin odméri, kër se besedi hudodelnika preveč, pošteniga tožnika pa premalo verjáme, in večkrat hudodelnik brez vse kazni ostane, pravični pa terpi, akoravno so sodniki sami per sebi prepričani, de je krivičin, in to za tó, kër je postava prevoljna, sodnik pa se njene čerke derži.

Že večkrat sim slišal naredbe Francoskih časov pohvaliti, ko so bili tatovi in roparji hudo kaznovani, in bi bil človek smél v periši denarje pred seboj brez vsiga strahú nositi. — Gotovo je napéni umén omike, ako kdo meni, ondi je domá omika in osvèčenje, kjer se hudobija mehko kaznuje. Omika in osvèčenja ste ondi večí, kjer je manj hudobije; manj pa je bo, ako se ji seréno na péte stópa, in se ji ne pregleduje. Ako bi bilo

*) Černo vojsko so imenovali naši kmetje ob francozovskih vojskah Landsturm. Práv dobro in národno imé.

poslancam in sploh postavotvorcam naključeno, kej časa v takim kraji kje na deželi živeti, kjer si ubog posestnik z deržino ni nobeno uro ponoči premoženja in še življenja svest; gotovo bi zoper hudodelce ojustrejši postave dali. — Ako bo obsojenje k smerti in telesna kazin overženo, kakor je v §. 8. predloženo, po tem že res tako rekoč ne ostane kej, pred čimur bi divja hudobija kak posebin strah imela. — Torej Slovenci, premislite to, čez kar se bo na zboru govorilo in uterjevalo; prašajte umne možé za svét, in po tem naročite svojim poslancam kakó naj v ti reči govore in glasujejo.

Svobodoljub.

Domorodne reči verlim rodoljubam v prevdank.

(Konec.)

Ministerstvo velí, naj bi duhovniki tudi ponavljali z otroci nauk, rekši, de bi ga učiteljem neprepušali, in to je práv; veroznanstvo ni ko druge znanosti, de bi ga človek le iz glave vedil: treba je, dočim se um s kersanskimi resnicami rasvitljuje, mečiti in nagibati mlade serca, po razlaganih resnicah tudi živeti. Pa kdo zamore to boljši storiti, ko za svoj poklic vneti duhovnik? Vprašam pa, če so le 3 duhovni na taki razvlaki, kot je tu, pojde le kateket v spovednico, spraševati za velikonočno spoved, obhajati, ali pa med otroke v šolo? In ali bo vés zmučen pri učenju to dosegel, kar bi čil gotovo storil? Dajte nam kateketa!

Vernem se nazaj na svoje vprašanjí, ki zadevate šolsko kurjavo in bukve. Staro deržavno poslopje se je poderlo, novo pa še sozidano ni; vender se ta dva zadevka na poček izida prihodnjih odlok ozir šolstva odmakniti ne data: est enim periculum in mora.

Po starih postavah so grajšaki za šole derva dajali, zdej pa, ko je zaveza med podložniki in grajšaki nehala, kratijo se ti te dolžnosti. Kdo bo v prihodnje to skerb prevzel? Naš kmet, ki sam derva kupovati mora, šolske koristi pa ceniti ne vé, marveč dolžnost otroke pošiljati v šolo spoznava ko tlako, ne bo sam od sebe derv dajati hotel, ako ga imel ne bo, ki bi mu veléval. Nekiga dne stopim v nezakurjeno stanico, kjer so otroci mokri in raztergani od zime z zobmi šklepetali, in poprašam: zakaj de šola zakurjena ni? pa dobim odgovor: de nobeden derv ne da.

Dozdej so kresije revne otroke z nemškimi bukvami oskerbovale, kdo jim bo zdej, ko je dolgo preganjana slovensina natorne pravice dobivši svoje mesto zaselá, takih bukvic v slovenski obleki dajal? Ali bojo še v prihodnost rečeni poglavarji to lepo dolžnost overševali? Naj bi to brez odloge začeli. Revšina je huda môra, ki mladini v šoli dihati ne da.

O Vi vsi, ki imate moč in oblast, dajte mladosti hrane po kateri hlepi; dajte ji pomočkov izobraziti se v maternim jeziku. To storivši bote jo potegnili iz sirovosti, divjosti in lenôbe; s tem ji bote polajšali njeno naravno življenje; bote izkojili narod, ki bo sebi in drugim v čast. Da borme je to storiti že zadnja dôba, ako nečete de se ljudstvo ne pogrezne do dna v preziranje samiga sebe in v pohlepo po ptujim.

De smo že v nemšino globoko zabredli ne le v mestih, ampak tudi v mesticah, nam jasno kaže sledeča prigodba: Ni zdavna kar se je omožila hči nekiga kerčmarja na svoje šake v nekim mesticu blizi Hervaškiga. Na pir so bili pozvani, se vé de, vsi imenitni mestnjani. Svatje pridejo do cerkve spremljani od muzikantov. Vse je bilo vesélo. In glej! vsa ta radost zgine naenkrat. Kdo je bil tega kriv? Duhovnik: Slovensko jih je ogovoril pred oltarjem! „Z nami govori po krajnsko, kakor s pauri,“ se je na glas šepetaló. Risum teneatis amici!

Glejte dragi Slovenci, kako zaničevana je Slovenija tudi pri prostim ljudstvu!

Slava, vedna slava tedej vsim, ki si prizadevajo buditi naše ljudstvo iz njegoviga globokiga sna; čin je sicer truda poln, ali je vréden večniga spomina. Pozni vnuki jim bodo hvalo vedili. Slava g. g. vrednikama Novíc in Slovenije, ki se tako krepko potegujeta za narodnost našo. Slava slovenskemu društvu, ki tako modro in nježno vzdiguje našo mater Slovenijo.

J. Kobe.

Povedanje od slovenskiga jezika.

Spisal V. Vodnik.

(Dalje.)

V Gradiši se je to mésto začelo Ljuba ali Ljubljana imenovati, kér je na lepim in ljubim kraji, per vodi in per poli ležijoča. Dolenci še dan današni v več krajih pravijo Ljubljena, ne Ljubljana; de si lih je Ljubljana tudi práv, od besede ljubljam, to je: za ljubo, rad imam.

Od ljubiga prebivanja pride več imén, kakor postavim: Ljubel, Ljubno, Ljuben na Štajarskim, Ljubljin na Polskim, Ljubljinic v Silezii.

Mesto Krajn je bilo od Rimcov imenovano Santikum; tukaj so knezi cele Krajne sedež iméli; zatorej so mu Krajnci s posebno zastopnostjo imé Krajn dali, in je bilo terdno obzidano, tudi ob obéh visokih bregovih Kokre in Save pred sovražnikam varno.

Stari bukviški jezik ima veliko podobnost z našim krajnskim. Bukviški jezik se tajsti imenuje, v katerim so bukve od nekđaj pisane. Čerke niso latinske, ampak cirilske in glagolitske, to je, stare slovenske. Te imajo podobo z greškimi. Tukaj v Ljubljani se najde več sort bukvet tega bukviškiga jezika: so namreč mašne bukve, sveto pismo, breviri, besediša, pesme, druge pisanja in gramatike, to je, jezikov nauk, od kteriga bomo drugikrat več govorili, naše krajnsko pomankanje bogatili in po bukviškim popravljali, kar smo se od stare korenine na stran zašli.

Popred moramo govoriti od navad in lastnost nekdanjih Slovencev, de bomo počasi pripravljani zastopiti, kar se bode od njih jezika réklo.

(Dalje sledí.)

Avguštin Gruber, nekdanji Ljubljanski škof.

Mislím, de ni napčno, ravno zdej nekdanjiga Ljubljanskiga škofa, slavniga gospoda Avguština Gruberja opomniti se, ko se toliko od slovenskiga jezika govoriti sliši, de se ga ljudém v starejih létih in ptujcam ni moč naučiti.

Čmu vse nepotrebno besedovanje? — Vse se da storiti, ako je le prava volja, prava ljubezen v sercu. Očiten izgled — razun mnozih družih — so nam milostljivi gosp. Avguštin Gruber, ki so rojen Dunajčan *) brez znanosti našiga jezika v létu 1816 v Ljubljano prišli in se ga toliko naučili, de so v létu 1821 pervič v Breznici na Gorenském, v poznejih dveh létih pa bolj pogostama v raznih cerkvah po slovensko pridigovali.

Serčna ljubezen do naroda tiste dežele, v kateri so živeli, je stariga na Nemškém rojeniga gospoda spodbodla, de so se njegoviga jezika naučili.

Nej bojo ta gospod vsim tistim lep izgled, ki se našiga jezika strašijo in mislijo, de se ga ni moč naučiti.

Kosmač.

Žalostni glasi iz Šmartna pri Litli.

Pretečeni četertik 23. dan listopada gré 3 in pol

*) Rojeni so bili 23. roznika 1763.